

**AANWIJZINGEN VOOR HET SCHRIJVEN VAN
VERSLAGEN, SCRIPTIES, PUBLICATIES EN DISSERTATIES**

J.J. Kettenes-van den Bosch

VOORWOORD

De hierna volgende tekst is een poging om de ontoelaatbaar grote hoeveelheid tijd en energie te beperken die de wetenschappelijke staf (UD's, UHD's, hoogleraren) blijkt te moeten steken in corrigeren en bespreken van ontwerpen van verslagen, scripties, publicaties en dissertaties.

De tekst bestaat grotendeels uit losse opmerkingen op basis van ervaringen bij de faculteit Farmacie. Om de tekst kort en overzichtelijk te houden, wordt op punten waar toelichting meer ruimte zou vergen, verwezen naar geraadpleegde boeken. Voor enkele tekstdelen is het Engels van de bron waaruit werd geput aangehouden.

Het geschrevene is bedoeld als hulpmiddel. Van volledigheid is uiteraard geen sprake. Er is goede lectuur verkrijgbaar over het onderwerp maar de praktijk leert dat, zo dergelijke boeken al worden aangeschaft, ze niet of nauwelijks redelijk worden ingezien en gebruikt.

Dr. J.J. Kettenes-van den Bosch
Afd. Biomoleculaire Massaspectrometrie
Faculteit Farmacie
Universiteit Utrecht
Utrecht

[februari 2001]
[4de druk mei 2004]

INHOUD

- Inleiding.....	4
- Basispunten.....	6
- Brits- vs. Amerikaans-Engels.....	8
- -ise vs. -ize.....	10
- That en which; who.....	10
- While (whilst).....	11
- Among en amongst; among en between.....	11
- Eventueel en 'eventual'.....	12
- Verschillend (different vs. various).....	12
- Identical with.....	12
- Compare/comparable with.....	12
- Correspond to/with.....	12
- Efficient, effective, efficacy.....	12
- Data.....	13
- Te vermijden woorden en uitdrukkingen.....	13
. 'gives a yield'	
. 'secondly, thirdly'	
. 'through' when you mean 'by'	
. 'advanced', geavanceerd	
. 'vortexed', 'whirlmixed', 'ramped'	
. 'and/or'	
- Deelwoordconstructie: fout gebruik van het onvoltooid deelwoord ('trouble with ing endings'; 'dangling constructions').....	14
- Because of, owing to, on account of, due to.....	16
- Afbreken van woorden ('division of words').....	16
- Koppelteken ('hyphen').....	17
- Hyphenated techniques.....	17
- Gebruik van 'wij' in publicaties.....	17
- 'We should/would like to thank ...'.....	17
- Smeltpunten.....	18
- Spectra.....	18
- Hoofdletters in titels van boeken en tijdschriften.....	18
- Teken van chemische formules; grafieken en tabellen.....	18
- Een aantal vaak voorkomende spellingsproblemen.....	19
Aanvullende punten voor een proefschrift	
- Algemeen.....	22
- Probleemstelling.....	22
- Lijst van afkortingen.....	22

- Vermelding van ontvangen financiële ondersteuning	23
- Nederlandse samenvatting.....	23
- Nawoord (bedankjes en dergelijke)	23
- Curriculum vitae	24
- Eindcorrectie	24
Lijst van geraadpleegde boeken.....	25
- Algemeen.....	25
- Woordenboeken	26
- Synoniemen.....	27
- Voor correct Nederlands	27
Index	29

Inleiding

De kwaliteit van het taalgebruik in ontwerpen en beginversies van verslagen, scripties, publicaties en dissertaties laat in het algemeen zeer veel te wensen over. In het volgende worden enkele praktische adviezen gegeven als hulp tot verbetering.

Hoewel het de taak van begeleiders is ervoor te zorgen dat de eindversie goed of tenminste acceptabel is, behoort de eerste en grootste inspanning tot helder denken en formuleren bij de student (aio) te liggen. Deze moet er tevens voor zorgen dat de tekst geen spellings- of grammaticale fouten bevat en dat eventuele lacunes in taalbeheersing worden weggewerkt.

Een belangrijk uitgangspunt is: houd een tekst eenvoudig en direct. Bij helder denken behoort dat geen probleem te zijn. Laat alle overbodige woorden en franje weg. Iedereen is daarmee gebaat. Vraag je altijd af of een lezer voor wie Engels als vreemde taal (nog) lastiger is dan voor ons, begrijpt wat er staat en wat wordt bedoeld.

Indien je hoopt dat anderen de resultaten van je werk zullen lezen, zorg dan dat de presentatie zodanig is dat het hen aanzet dit te doen. Besteed daarom veel zorg aan titels, samenvattingen en conclusies. Velen lezen alleen dat. Titels en samenvattingen en, niet te vergeten, opmaak moeten stimuleren ook de rest te lezen.

Sir Lawrence Bragg (Nobelprijs Kristallografie) zei erover: 'The gift of expression is important to ... scientists; the best research is wasted when it is difficult to discover what it is all about. ... It is even more important when scientists are called upon to play their part in the world of affairs, as is happening to an increasing extent.'

Belangrijke punten in een onderzoeksverslag, en zeker bij een proefschrift, zijn:

- een deugdelijke, zoveel mogelijk gepreciseerde probleemstelling (waar nodig: toelichten van gemaakte keuzes en gehanteerde vooronderstellingen);
- de mate waarin het gestelde doel is bereikt;
- wetenschappelijke en eventueel maatschappelijke relevantie van het verrichte onderzoek.

Goede journaalvoering is uiteraard van essentieel belang, wordt echter vaak verwaarloosd.

Raadpleeg voor publicatie in tijdschriften de instructies voor auteurs.

Een wetenschappelijk verantwoorde presentatie hoeft beslist niet dor of droog te zijn. Als er werkelijk iets belangrijks te melden is, laat het duidelijk uitkomen. Bescheidenheid is goed, onnodige bescheidenheid niet. 'Verkoop' is ook in wetenschap en techniek van essentieel

belang.

Tracht echter niet iets van middelmatige kwaliteit of minder te verkopen als iets bijzonders: anderen doorzien dat veelal snel (maar vergeten het niet snel). Ronduit storend is het tegenwoordig nogal eens voorkomende schaamteloos zelf-adverteren tijdens voordrachten.

Op de meeste redacties - ik weet dat uit de tijd dat ik zelf voor een wetenschappelijke uitgeverij werkte - geldt de volgende richtlijn:

Be simple, be short, be human, be correct.

Use few, familiar, and precise words.

Avoid verbosity, padding, jargon, foreign words and phrases, metaphors and other showy words; avoid unnecessary abstract words, clichés and overworked words, vogue words, modish writing.¹

En voor de schrijfstijl:

Use the active voice; put statements in positive form.

Tekst die niet voldoet aan bovenstaand credo wordt door de meer ervaren lezer veelal bij voorbaat met argwaan bekeken.

Dat tekstkwaliteit belangrijk is, blijkt ook uit een onderzoek door het Britse Recruitment Consultants bureau Office Angels (nieuwsbrief jan. 2001).² Het onderzoek werd uitgevoerd onder 1500 Britse werkgevers en werknemers. Voor meer dan driekwart (77%) van de werkgevers is taalbeheersing een vereiste om in aanmerking te komen voor promotie binnen de organisatie. Werkgevers klagen erover dat in meer dan de helft (55%) van het werk dat ze onder ogen krijgen fouten voorkomen.

Werk met veel spellingsfouten en grammaticale missers bleek een vijfde (20%) van de werkgevers zelfs tot woede te brengen, terwijl meer dan de helft (53%) de werknemer voor lui en onprofessioneel hield. 35% van de werkgevers zei niet verder te lezen indien ze een aantal taalfouten te verwerken hadden gekregen. Niettemin antwoordde bijna de helft (49%) van de werknemers hun werk na gereedkomen vaak niet meer na te kijken en alleen te vertrouwen op spelling-check door de computer.

¹ Ontleend aan: Gowers/Fraser (1984) [3], p. ix, x.

² <http://www.officeangels.co.uk>

Basispunten

Onderzoeksverslagen en scripties zijn officiële stukken. Ze zijn onderdeel voor het doctoraalexamen. Ze kunnen de basis vormen voor een publicatie en voor mogelijke financiële ondersteuning. Geef op de titelpagina je volledige naam (dus inclusief voorletters; eventueel een voornaam voluit, maar geen ervan afwijkende roepnaam). Vermeld de periode waarin het werk werd gedaan, waar het werd gedaan en wat verder van toepassing is.

Voor een eventueel 'Acknowledgement' geldt: formeel en toch plezierig is het beste. In 'Vermelding van ontvangen financiële ondersteuning' en 'Nawoord (bedankjes en dergelijke)' wordt nader op deze punten ingegaan (p. 23).

De officiële huisstijl van de universiteit is *Universiteit Utrecht, Utrecht*, ook in Engelse tekst. In publicaties wordt daarvan om niet altijd duidelijke redenen nogal eens afgeweken.

Schrijf *The Netherlands* aan het begin van een zin, anders *the Netherlands* (Fowler, Collins, van Dale). 'Netherlands' zonder lidwoord ziet men ook.

Meetgegevens en andere getalmatige zaken moeten foutloos in verslag, publicatie of proefschrift komen te staan. Anderen kunnen namelijk niet nagaan of deze gegevens juist zijn. Op dezelfde wijze behoort ook zorgvuldige verificatie van referenties (en auteursnamen) geheel tot de verantwoordelijkheid van de schrijver.

Zorg voor:

- . eenheid in de spelling; kies voor Brits-Engels of Amerikaans-Engels, de juistheid ervan geverifieerd;
- . de voor de desbetreffende taal gangbare plaatsing van leestekens (raadpleeg een goede Engelse tekst over 'Punctuation'); ook hier eenheid;
- . correcte chemische nomenclatuur (dit sluit triviale namen niet uit);
- . correcte schrijfwijze van de eenheden;
- . juist geplaatste literatuurverwijzingen;
- . correcte verwijzing voor octrooischriften (een octrooischrift is een publicatie, doorgaans met hogere nieuwheidswaarde dan een tijdschriftartikel);
- . enkele goede en up-to-date woordenboeken, taal- en schrijfhulpen (voor woordenboeken bijv. de grote Engelse van Dale, maar vooral Engelstalige); een schoolwoordenboek is beslist onvoldoende; als onmisbaar beschouw ik een Engels synoniemen-woordenboek zoals:
 - * Longman Synonym Dictionary [20]; er is heel wat op dit gebied verkrijgbaar; zie ook 'Lijst van geraadpleegde boeken'.

Expliciet aan te raden zijn:

- * W. Strunk, Jr. & E.B. White, *The Elements of Style* (92 pp.) [2] en

- * L.F. Fieser & M. Fieser, *Style Guide for Chemists* (116 pp.) [1]; beide beknopt, helder en praktisch (Fieser & Fieser zou zijn uitverkocht).

En natuurlijk:

- * E. Gowers, *The Complete Plain Words* [3] en
- * R.W. Burchfield, *Fowler's Modern English Usage* (873 pp.) [4].

Voorts:

- * *Hart's Rules for Compositors and Readers at the University Press Oxford* (1987, 182 pp.) [8]: spellingsregels
- * J. Burrough-Boenisch, *Righting English that's gone Dutch* (1999, 94 pp.) [5]; veel nuttige opmerkingen.

Welke schrijfhulpen men ook kiest, ze moeten niet alleen worden doorgebladerd of vluchtig bekeken; om effectief te leren schrijven is goed op de hoogte zijn met de inhoud van enkele goede handleidingen van wezenlijk belang.

Het vinden van het juiste woord op de juiste plaats kost tijd en moeite, en moet geleerd worden. De student (ai) moet zich dit op eigen kracht meester maken. Te vaak zadelt men (uit onvermogen of luiheid) begeleiders ermee op.

Leg in een vroeg stadium voor eigen gebruik lijstjes aan van de spelling van in verslag, publicatie of proefschrift gebruikte afkortingen en woorden waarvan de spelling niet zonder meer duidelijk is. Opvallend is dat ervaren schrijvers eerder naar woordenboeken en dergelijke grijpen dan minder door kennis gehinderden. Noteer waar je een bepaalde schrijfwijze hebt gevonden. Het bespaart de noodzaak tot herhaald nazoeken, ook voor anderen (begeleiders).

Enkele voorbeelden:

- Is het 'scanspeed' of 'scan speed', of is 'scanning speed' beter?
- Idem voor 'scantime' en 'interscantime'. [Opzoeken levert op dat alle samenstellingen met *inter* in Engelstalige woordenboeken aaneengeschreven worden; enkele uitzonderingen: *inter-American*, *inter alia*; *inter-continental* (UK), *intercontinental* (US)].
- Is het 'bilayer', 'bi-layer', of 'double layer'? Is er verschil in gebruik? [In Engelstalige woordenboeken ziet men samenstellingen met *bi* vrijwel steeds zonder koppelteken; bij samenstellingen met *double* is het wisselend; 'double layer' is waarschijnlijk het beste, terwijl in 'double-layered' een koppelteken voor de hand ligt [Lubert Stryer, *Biochemistry*, 4th Ed., 1997 geeft 'lipid bilayer']].

Soms geven de woordenboeken waarover je beschikt geen uitsluitel. Kijk dan hoe het in de vakliteratuur gebeurt. Wees echter kritisch: voor veel auteurs is Engels evenmin de moedertaal

als

voor ons. Van huis uit Engelstaligen laten overigens ook steken vallen, zoals we weten dat de kwaliteit van door Nederlanders geschreven Nederlands maar al te vaak onder de maat is.³ Dat de discipline bij sommige tijdschriftredacties de laatste jaren is verslapt, mag er niet toe leiden om het zelf dan ook maar minder nauw te nemen.

Brits- vs. Amerikaans-Engels

Indien voor één van beide wordt (of moet worden) gekozen, tracht de spelling ervan zo consequent mogelijk aan te houden. Enkele voorbeelden:

- . aluminium (UK), aluminum (US) [IUPAC geeft aluminium];
- . analogue, catalogue (UK) vs. analog, catalog (US);
- . behaviour, flavour (UK) vs. behavior, flavor (US);
- . caesium (UK), cesium (US) [IUPAC geeft caesium];
- . centre, metre, litre, gram [soms ook gramme] (UK) vs. center, meter, liter, gram (US); niet alle Britten lijken strikt de hand te houden aan de schrijfwijze voor de eenheden;
- . afkortingen voor eenheden: internationaal is vele jaren geleden afgesproken dat in wetenschappelijke en technische teksten de afkortingen zonder punt worden geschreven (km, m, cm, kg, g, mg, µg, l, ml, h, min, s); in Amerikaanse publicaties krijgen ze niettemin een punt; ook per tijdschrift zijn er verschillen (mL of ml; µL of µl; µM, µmol(e));
- . programme (maar program bij computers) (UK), vs. program (US);
- . quantify vs. quantitate; quantitate komt in geen van de in de 'Lijst van geraadpleegde boeken' genoemde Brits-Engelse woordenboeken voor, wel in de grote Webster en lijkt hiermee US-Engels te zijn. Webster: quantitate, quantitation ('back formation from quantification'), noemt *Chem. Abstr.* als bron;
- . speciality (UK), specialty (US); echter publicly (UK, US) en niet publically;
- . tonne, tonnes (vooral UK) vs. ton, tons (US);
- . het punt van 'doubling of consonants' is voor beide taalgebieden enigszins verschillend; het valt vooral op bij werkwoorden eindigend op *l*; vereenvoudigd geformuleerd: indien in een werkwoord eindigend op *l* de klemtoon valt op de laatste lettergreep, wordt in UK- en US-Engels de *l* bij vervoeging verdubbeld; indien de klemtoon valt op de eerste lettergreep, wordt in het Amerikaans de *l* niet verdubbeld, in Brits-Engels wél:
UK, US: expel, expells, expelled, expelling;
UK: distil, distills, distilled, distilling;

³ Zelfs bij 'top'universiteiten lijkt dit het geval te kunnen zijn, getuige de volgende passage (UBlad, 27 januari 2000, column 'Schreef'): 'Terwijl de rector [H. Voorma] met een diepe zucht de taalfouten verbetert in de brieven van zijn decanen aan de KNAW, ...'.

US: distill, distills, distilled, distilling;

UK: label, labels, labelled, labelling;

US: label, labels, labeled, labeling;

travelled, travelling (UK) en traveled, traveling (US);

modelled, modelling (UK) en modeled, modeling (US);

controlling (dubbel l in zowel UK als US, zoals op grond van de uitspraak te verwachten);

focusing vs. focussing; algemeen lijkt er in zowel UK als US voorkeur voor focusing;

Collins [Brits] geeft zelfs alleen focusing; de grote Webster (US) staat focussing toe;

targeted, targeting (in zowel UK als US);

voor details en uitzonderingen zie US: H. Shaw [11], p. 187-189; UK: Hart's Rules [8], p. 67-70;

- . bij de uitgangen *-ise*, *-ize*, *-yse* en *-yze* zijn er eveneens verschillen tussen beide taalgebieden (zie afzonderlijke paragraaf p. 10);

- . presently (US + Can.) vs. at present (UK) ['presently', in US-Engels met de betekenis 'tegenwoordig', heeft, zeker in het Brits-Engels, tevens de betekenis van dadelijk, aanstonds; weldra, dadelijk daarop].

Strunk & White [2] [US]: Presently has two meanings: 'in a short while' and 'currently'.

Because of this ambiguity it is best restricted to the first meaning: 'He'll be here presently' ('soon,' or 'in a short time').

- . 'quite'; in UK-Engels gelijk aan 'fairly', in US-Engels 'very'.⁴

- . titels:

UK-Engels: Dr Mr Mrs St (street or saint) Ave Revd (zonder punt)

US-Engels: Dr. Mr. Mrs. St. Ave. Revd. (met punt)

Nederlands: Dr. Mr. Hr. etc. met punt (juristen schrijven Dr en Mr vaak zonder punt). Met de spellingswijziging van juni 1996 is het strijdpunt Mr of Mr., Dr of Dr. definitief beslist voor de schrijfwijze **met** punt: *Onze Taal* 96, 183, 251 (2000).

Prof. in UK-, US-Engels en Nederlands altijd met punt. De dubbele aanhef Prof. Dr. wordt in het Engels niet gebruikt: men schrijft óf Prof. óf Dr.

- . decimaalteken - Engelstalig (UK + US): 10.1 g (met punt); Ned. 10,1 g (met komma).
- . duizendtallen - honderduizend: Engelstalig 100,000; Ned. 100.000.
- . " en niet +/-; denk erom dat alleen in het Nederlands de (voluit geschreven) uitdrukking 'plusminus' wordt gebruikt voor 'ongeveer'; gebruik van " in de betekenis 'ongeveer' is ook in het Nederlands fout.

⁴ John Mole ('Mind Your Manners' [15], p. 13), Engelsman, geeft hiervan een voorbeeld: 'Some years ago I was hired by an American bank. I received a letter from the Head of Human Resources that started, "Dear John, I am quite pleased that you have decided to join us." That "quite" depressed me. I thought he was saying we're kinda pleased but I wish we had hired someone else.'

-ise vs. -ize

Beide schrijfwijzen hebben hun voor- en tegenstanders. Beide groepen hebben goede argumenten. In US-Engels ziet men vrijwel uitsluitend *-ize* (afgezien van enkele uitzonderingen, waar *-ise* móet worden geschreven). In Brits-Engels hebben *-ise* en *-ize* evenveel bestaansrecht (*-ise* lijkt te overheersen; voordeel: geen kans op fouten). Kies je voor *-ize*, dan moet dit natuurlijk wél consequent gebeuren, uiteraard met inachtnemen van de uitzonderingen.

Beide richtingen zijn het met elkaar eens op het punt dat tegenwoordig - taalkundig lelijk - te vaak werkwoorden worden gemaakt door achter een zelfstandig naamwoord de uitgang *-ize* of *-ise* te plakken. Voor de chemie geaccepteerd zijn *functionalise/functionalize* & *cyclise/cyclize* Collins [18] en Collins-Cobuild [19] (beide Brits-Engels) noemen echter geen van deze woorden; de grote Engelse van Dale evenmin. De grote Webster (US-Engels) [17] geeft *functionalize/functionalization* en *cyclize/cyclization*, met *z*, zoals te verwachten. Kies je in de discussie over *-ize* vs. *-ise* voor het laatste, schrijf dan *functionalise* en *cyclise*.

Enkele andere geaccepteerde, typisch tot de chemie beperkte werkwoorden zijn: *epimerise*, *isomerise*, *racemise*, *ozonise* en *ketalise*. (Waar nodig *-ize* in plaats van *-ise*.) Ze hebben geen equivalenten; ze zijn onmisbaar. Voor *derivatise* bijvoorbeeld geldt dit niet: men kan zeggen 'derivatives were prepared'. Meer voorbeelden en commentaar bij Fieser & Fieser [1], pp. 32, 33.

That en which; who

Fieser & Fieser [1] (p. 37):

That is a defining relative pronoun; the clause containing it must not be set off by commas:⁵

This is the form that undergoes Beckmann rearrangement.

Substances that possess a particularly active hydrogen atom are acidic and capable of forming metal salts.

Which is often nondefining; a nondefining or nonrestrictive clause must always be set off by commas:⁵

Phthalimide, which possesses a particularly active hydrogen atom, is acidic and can

⁵ In het Nederlands: beperkende bijzin versus uitbreidende bijzin. Beperkend: zonder komma, uitbreidend: met komma. Beperkend: weglaten van bijzin verandert de betekenis van de zin. Een uitbreidende bijzin kan worden weggelaten zonder wezenlijke betekenisverandering.

form metal salts.

Phosgene, which is the diacid chloride of carbonic acid, enters into reactions typical of acid chlorides.

Who usually replaces *that* for persons. Proper punctuation of a *who*-clause is particularly important because it is the only indication of the nature of the clause, defining or nondefining:

The man who spoke first is a Privatdozent from Zurich.

The man, who was one of the invited guests at the symposium, had brought slides that could be fitted into the projector in a side-wise position only.

While en whilst

Niet Engelstaligen kunnen zich waarschijnlijk het beste houden aan het gemakkelijk te onthouden advies van Fieser & Fieser [1] (p. 39):

The original meaning (of **while**) is temporal: 'during (or at) the time that' [while als 'terwijl' in de betekenis van op hetzelfde moment]. Careful writers usually prefer to use **while** only in this temporal sense and not as a substitute for **whereas**, **although** or **but**, which are never subject to any ambiguity in meaning.

Incorrect:

While (Although) crystallization gave material of sharp melting point, the spectrum revealed the presence of a trace of starting material.

Some bands indicated identity, while (but) others did not.

A ketone gives rise to one strong band, while (whereas) an aldehyde gives two.

Whilst: ander woord voor while ('chiefly British', 'fairly formal', 'an unnecessary word').

Among en amongst; among en between

Collins-Cobuild [19]: 'amongst means the same as among.' Collins [18]: 'among or amongst'; geeft voorbeelden, waarvan geen enkele voor amongst. Fowler [4] (p. 49): 'There is no demonstrable difference of sense or function between the two, ... except that amongst seems to be somewhat less common in AmE than in BrE.'

Among en between. Strunk & White [2] (p. 40): When more than two things or persons are involved, *among* is usually called for: 'The money was divided among the four players.'

When, however, more than two are involved but each is considered individually, *between* is preferred: 'an agreement between the six heirs.' Zie ook Fowler [4], p. 106, 2.

Eventueel en 'eventual'

'Eventueel' betekent mogelijk, 'eventual' betekent uiteindelijk.

Verschillend (different vs. various)

Various gebruikt men in de betekenis *several*.

Het is: *different from* (in US-Engels ziet men een enkele keer *different than*).

Identical with, not to**Compare/comparable**

. compare with, comparable with

. 'in comparison with' usually implies dissimilarity [1] (p. 34)

Correspond to/with

. correspond *to* (overeenkomen met)

. correspond *with* (schrijven [naar een persoon])

De meeste taalhulpen, Brits zowel als Amerikaans, zijn hier eensgezind. Fieser & Fieser [1] (p. 35/36) nemen, enigszins onverwacht, een afwijkend standpunt in. Wel merken ze op dat ze zich baseren op Amerikaans gebruik:

. correspond (write) *to* [US?]

. correspond (be in harmony) *with* [US?]

. correspond (be similar, or analogous) *to*

Efficient, effective, efficacy

efficient: to do things right

effective: to do the right things

efficacious/efficacy: applies only to things (especially medicines, treatment, etc.) used or adopted for a purpose, and means producing or sure to produce a desired effect (Fowler); can double as the noun for 'effective' (Room [13]).

Data

Fowler [4] p. 197/8 (1998): 'Data is in origin a Latin plural (of *datum*) and is properly so used in English: *The data are* (not *is*) *insufficient*. In computing and allied disciplines it is treated as a singular and used with words like *it*, *this*, and *much*, and with a singular verb: e.g. *Data is stored on a disk*.⁶

Te vermijden woorden en uitdrukkingen:

Enkele voorbeelden:

(1) '... gives a yield'

Fieser & Fieser [1], p. 14: 'The frequently heard expression "the reaction gives a 60% yield of the ketone" is incorrect; the true object of the verb is *ketone* and not *yield*, and we should say "the reaction gives the ketone in 60% yield" or recast the sentence.'

(2) 'secondly, thirdly'

Strunk & White [2], p. 57: Unless you are prepared to begin with *firstly* and defend it (which will be difficult), do not prettify with *-ly*. Modern usage prefers *second*, *third*, and so on. Fowler [4], p. 298 is hier iets toegeeflijker.

(3) 'through' when you mean 'by'

Fieser & Fieser [1], p. 38: Do not use *through* when you mean *by*:

... was effected *by* catalysis with an ion-exchange resin (not *through*).

(4) 'advanced', geavanceerd

Een 'showy' woord (zie p. 5). Vermijd het gebruik; het zegt weinig. Wat op het moment van schrijven geavanceerd zou kunnen zijn, is dit een jaar later meestal niet meer.

(5) 'vortexed', 'whirlmixed', 'ramped'

In plaats van 'stirring' ziet men af en toe 'vortexed' en 'whirlmixed', voorbeelden van 'showy' en 'padding' (wollig) woordgebruik (zie p. 5). Vrijwel altijd onnodig; bovendien onnodig lastig voor lezers uit minder verwante taalgebieden.

⁶ Gowers/Fraser [3], p. 129, 200 (1984): '*Data* remains the plural word that it is in Latin. If a singular is wanted, it is usually *one of the data*, not *datum*. Computers have produced a new vocabulary of their own, as they are entitled to do, but it is not a graceful one; and computer experts seem to take less trouble than most experts to express themselves grammatically or to make themselves plain to ordinary readers.'

Een ander voorbeeld is 'ramped', dat in geen van de in de 'Lijst van geraadpleegde boeken' te vinden is in de betekenis waarin het in chemische en farmaceutische publicaties opduikt.

(6) 'and/or'

Strunk & White [2], p. 40: A device, or shortcut, that damages a sentence and often leads to confusion or ambiguity.

Deelwoordconstructie: fout gebruik van het onvoltooid deelwoord ('trouble with ing endings'; 'dangling constructions')

Voor het Nederlands weidt Het Nieuwe Stijlboek (de Volkskrant; 1997 [24]) onder 'deelwoordconstructie' er een paragraaf aan (p. 51):

Nogal eens fout gaan deelwoordconstructies. Fout is: 'Morrend werden alle blokkades opgeheven.' Niet de blokkades morren, maar de actievoerders.

Op dezelfde wijze gaan fout: 'rekening houdend met alle feiten is mijn conclusie', 'alles overziende was zijn oordeel', 'samenvattend komt mijn verhaal op het volgende neer', 'afgaande op wat er was gebeurd, luidde zijn conclusie'. Het onderwerp van dit type zinnen moet een persoon zijn, geen zaak.

In dezelfde orde liggen foutieve constructies als: 'na een glaasje limonade gedronken te hebben vertrok de trein', 'tijdens zijn vakantie in Zwitserland nam de Heer tot zich'.

Gebruik van het onvoltooid deelwoord is alleen gerechtvaardigd als hoofdzin en onvoltooid deelwoordzin hetzelfde onderwerp hebben. Dat iedereen vrijwel steeds begrijpt wat er wordt bedoeld, mag nimmer een excuus zijn voor slordig formuleren.

Fout gebruik van het onvoltooid deelwoord is uiteraard niet beperkt tot Nederlands. In Engelstalige publicaties ziet men op dit punt tegenwoordig opvallend veel fouten. Vooral het grammaticaal verkeerd gebruik van 'using' is wijd verbreid. Enkele recente voorbeelden:

1 'The Discovery of a New Phosphor Using Combinatorial Methods'

(*Today's Chemist at Work*, December 1999, Vol. 8, No. 12, p. 26), [een uitgave van American Chemical Society]

Niet de fosforescerende stof gebruikt combinatorial methods, maar bij de ontdekking van het nieuwe materiaal zijn combinatorial methods gebruikt.

2 'Drawing a chemical structure using ILab'

(Onderschrift bij een getekende formule in *Scientific Computing World*, July 1998, p.38)

Niet de chemische structuurformule gebruikt ILab, maar het programma ILab wordt gebruikt

bij het tekenen van de structuurformule.

Iets minder duidelijk fout misschien, maar nog steeds fout is:

3 'Gas Chromatographic/Mass Spectrometric Assay for Profiling the Enantiomers of 3,4-Methylenedioxymethamphetamine and Its Chiral Metabolites Using Positive Chemical Ionization Ion Trap Mass Spectrometry'

Publicatie D. de Boer, L.P. Tan, P. Gorter, R.M.A. van de Wal, J.J. Kettenes-van den Bosch, E.A. de Bruijn, and R.A.A. Maes, *J. Mass Spectr.* 32 (1997), 1236-1246.

Niet de toegepaste methodiek gebruikt 'positive chemical ionisation ...', maar deze techniek wordt erbij gebruikt.

In voorbeeld 3 is het mij zoals u ziet niet gelukt de hoofdauteur(s) te overtuigen van de grammaticale onjuistheid van de tekst.

Voor het gebruik van deelwoord- en werkwoordconstructies geldt dat de deelwoord- of werkwoordzin een toelichting moet geven op een woord in de hoofdzin, en dit moet ook het juiste woord zijn.

Fout:

Coming off ahead of the ester, we noticed a band due to ketonic material.⁷

Goed:

We noticed a band due to ketonic material coming off ahead of the ester.

Toelichting:

In de foute zin geeft 'coming.....ester' een toelichting op het onderwerp in de hoofdzin (= we), maar dat is duidelijk niet wat van de kolom komt.

Fout:

After washing, the precipitate was dissolved.⁷

Goed:

After having been washed, the precipitate was dissolved.

Toelichting:

In de foute zin wast het neerslag, wat uiteraard niet de bedoeling van de zin is. In dit voorbeeld is de werkwoordsvorm dus fout; moet passief zijn in plaats van actief.

⁷ Voorbeeld ontleend aan Fieser & Fieser [1], p. 5-7.

Fout:

To obtain satisfactory crystals, the solution must be allowed to⁷

Goed:

For production of satisfactory crystals, the solution

Toelichting:

De werkwoordzin 'to obtain ... crystals' hangt in de lucht ('dangling'). In de hoofdzin staat geen woord waarop de zin betrekking heeft ('solution' is niet 'degene die' iets wil verkrijgen).

Overigens geldt precies hetzelfde voor verwijzende woorden zoals: het, dat, deze. Ook hier worden veel fouten gemaakt.

Because of, owing to, on account of, due to

De eerste drie kunnen zowel bijvoeglijk als bijwoordelijk worden gebruikt, *due to* daarentegen alleen bijvoeglijk. J.B. Heaton [9], p. 9: '*Due to* is not a prepositional phrase because *due* is an adjective and must be linked to the noun [zelfstandig naamwoord] or pronoun [voornaamwoord] it qualifies. *Due to* should not be used to introduce an adverbial phrase of reason: "Due to the fog, the train was late." (The train was not "due to the fog".) Use *due to*: (a) after a noun or pronoun to introduce an adjectival construction: *Heavy rain, due to the south-west monsoon, is on the way.* (b) as a complement of a verb, usually the verb to be: *His absence was due to his illness.* Other constructions to express the same meaning require *owing to*: *Owing to his illness, he was absent. Owing to the south-west monsoon, it will soon start raining heavily.*'⁸

Due to the fact that: een voorbeeld van breedspakigheid (verbosity, p. 5); gebruik '*because*'.

Afbreken van woorden ('division of words')

Voor het Engels gelden andere regels dan in het Nederlands. Bovendien zijn die regels voor ons niet altijd doorzichtig. Nederlandstalige tekstverwerkingsprogramma's met bijbehorende afbreekroutine werken niet goed voor Engels. Overweeg de afbreekroutine uit te zetten als je een Nederlandstalig programma hebt en Engels schrijft.

Gebruik, vooral bij de eindcorrectie, een (Engels) woordenboek dat het afbreken van woorden aangeeft.

⁸ Gowers/Fraser [3], p. 133: 'Many readers feel very strongly against the "incorrect" use of *due to*, common though it is. The sensible writer should therefore try to form a habit of using it correctly, though he may well feel that there are many points more worth his attention.'

Regels voor het afbreken in Engels worden gegeven in 'Hart's Rules' [8], p. 14-16 (vlgs. The Oxford Spelling Dictionary).

Koppelteken ('hyphen')

Voor het gebruik zie: 'Hart's Rules' [8] p. 76-81 en Fieser & Fieser [1], p. 48.

Hyphenated techniques

Het woord 'hyphenated' duidt het gebruik aan van een koppelteken in technieken als GC-MS, LC-MS etc. IUPAC heeft voor inconsequentie gezorgd door de spelling GC/MS, LC/MS met 'slash' aan te bevelen. Dit lijkt niet logisch en evenmin in overeenstemming met de ontwikkeling in de geschreven taal. In 'The Oxford Dictionary for Scientific Writers and Editors' [7], p. 140 (1991) wordt bijvoorbeeld GCMS thans aaneengeschreven en niet meer als GC-MS.

Gebruik van het koppelteken in plaats van een 'slash' lijkt mij derhalve geen bezwaar. Vaak hebben tijdschriften eigen richtlijnen voor de weergave, of is binnen een vakgebied een bepaalde schrijfwijze gewoonte geworden.

Het gebruik van 'wij' in publicaties

Tegen het gebruik van 'wij' in een rapport of publicatie, mits spaarzaam toegepast en alleen daar waar nuttig of nodig, is geen enkel bezwaar. Meestal komt het de duidelijkheid en de directheid ten goede. Het is in ieder geval helder, beter dan omzeilen met bijvoorbeeld 'the authors' of 'the present authors'. Bij 'the authors' is het vaak niet duidelijk of het gaat om de auteurs van een kort tevoren aangehaald artikel of om de auteurs van het artikel dat men op dat moment leest. 'The present authors', hoewel correct, doet snel enigszins pedant dan wel gewild bescheiden aan. Niettemin heeft het gebruik van 'wij' ook tegenstanders.

Resultaten van een onderzoek naar de heersende situatie wat betreft het gebruik van 'active' vs. 'passive voice' zijn te vinden in R. Sheldrake, *New Scientist* 21 July 2001, p. 48-49. De mening valt duidelijk uit ten gunste van de 'active voice'. Van Lord May (president of the Royal Society) wordt een krachtige uitspraak geciteerd: 'I would put my own view so strongly as to say that, these days, the use of the passive voice in a research paper is the hallmark of second-rate work.'

'We should/would like to thank ...'

Fieser & Fieser [1], p. 14: 'We should like to thank ...' is correct. "Would" in itself expresses a desire to do something, a liking ("I would if I could"), and hence "we would like" is redundant, a double affirmative. Use of either "we wish to thank" or "we thank" avoids any error.'

Fowler [4], p. 459 [**like** (verb) 1]: 'In English-speaking countries where *will* regularly replaces *shall*, i.e. virtually everywhere except in England itself, *I would like* is used instead of *I should like* ... The extended type *I would have liked* is now freely used everywhere (including England)...'

Smeltpunten

Bij de karakterisering van vaste verbindingen behoort het waargenomen smelttraject te worden opgegeven. Het is onvoldoende alleen het waargenomen (eind)smeltpunt op te geven (d.w.z. de temperatuur waarbij alle stof is gesmolten). Een smelttraject geeft bovendien een indruk van de zuiverheid van een product, vaak zelfs beter dan spectra. Aanwezigheid van kleine hoeveelheden verontreinigingen is lang niet altijd zichtbaar in spectra.

Bij bekende verbindingen moet ook een - goede - literatuurwaarde worden opgegeven. Als je het helemaal goed wilt doen, moet tevens worden vermeld hoe het smeltpunt is bepaald. Een echt scherp smeltpunt wordt overigens zelden waargenomen.

Spectra

Van nieuwe of in de context belangrijke verbindingen bij voorkeur een reproductie van het spectrum in de tekst opnemen en niet alleen getabelleerde waarden. Een 'plaatje' geeft meer informatie dan welke tabel ook.

Het is te betreuren dat tijdschriften, voornamelijk als gevolg van plaatsgebrek, zelden meer spectra als zodanig opnemen.

IR-spectra in tabelvorm zijn overigens vaak droevig van kwaliteit. Dikwijls worden alleen de sterkste banden opgegeven, ook al zijn deze niet altijd belangrijk. Essentiële, zwakkere pieken worden vaak vergeten omdat men geen idee (meer) heeft wat ze betekenen.

Hoofdletters in titels van boeken en tijdschriften

In het Engelse taalgebied, vooral in het US-Engels, worden in de titel van boeken en tijdschriften, afgezien van woorden zoals 'and' en 'but', alle woorden met een hoofdletter geschreven.

Tekenen van chemische formules; grafieken en tabellen

Zorg ook hier voor consistentie. Teken, voor een rustiger beeld, de bindingen zoveel mogelijk even lang. Houd daarbij als basis een 'honingraat'patroon (opgebouwd uit regelmatige zesringen) aan. Gevoel voor esthetica is ook (en misschien wel vooral) bij formule-tekenen van belang. Ga in dit verband na of lijndikte, lettertype, grootte van letters en cijfers goed ogen in vergelijking met tekst, regelafstand en dergelijke.

Meestal goed getekende formules ziet men in *Chemistry in Britain*. De kwaliteit van formules in *Chemical Abstracts (Selects)* lijkt de laatste jaren minder dan voorheen.

Een aantal vaak voorkomende spellingsproblemen

- . alkyl amines [2 woorden]; methylamine, ethylamine, triethylamine, etc. [één woord]; methylbenzene, ethylbenzene, etc. [één woord]; methyl chloride, methyl alcohol, etc. [2 woorden] (The Oxford Dictionary for Scientific Writers and Editors, [7] 1991, p. 221)⁹;
- . dimethyl sulfoxide twee woorden⁹ (f in plaats van ph in sulphur vlgs. IUPAC, 1990; in RSC-tijdschriften sinds 1992);
- . aliphatic, niet met f (Collins, Collins-Cobuild, Webster);
- . by-product met koppelteken;
- . by-line met koppelteken;
- . cross-link, cross-linking met koppelteken;
- . end group, end point, end product (2 woorden, Webster p. 748, Fieser & Fieser p. 105); [In J.H. Adam, *Longman Dictionary of Business English* (2nd Ed., 1993) worden by-product, end-product, end-user, end-consumer alle met koppelteken geschreven; het is waarschijnlijk het

⁹ Fieser & Fieser [1], p. 60-61 geven hiervoor een regel:

When a substance is derived from a parent compound by substitution of one or more atoms or groups for hydrogen atoms, the prefix denoting a substituent is attached directly to the root:

<i>o</i> -chlorophenylacetic acid	methylamine (since <i>amine</i> is a contraction of <i>ammonia</i>)
diethylaniline	naphthalenesulfonic acid
diethylphenylcarbinol	<i>p</i> -tolylhydrazine
dimethylketene	tribromophenol
diphenylmethane	triphenylarsine

Since no specific parent compound is designated by *alcohol*, *ester*, *ketone*, *sulfone*, *oxide*, or *isocyanate* (esters in general), these terms are used as separate words:

<i>n</i> -butyl alcohol (or <i>n</i> -butanol)	methyl ethyl ketone
cholesterol <i>n</i> -oxide	phenyl azide
dimethyl ether	phenyl isocyanate
diphenyl sulfone	succinic anhydride

Organometallic compounds. The alkyl or aryl group or groups should precede and be directly attached to the name of the metal:

ethylmagnesium chloride	methylmercuric chloride
diethylzinc	phenyllithium
methylcadmium chloride	tetraethyllead

beste

de schrijfwijze uit de chemische literatuur aan te houden.]

- . FTIR of FT-IR;
 - . fragment ion (2 woorden; in R.A.W. Johnstone & M.E. Rose, *Mass Spectrometry for Chemists and Biochemists*, 2nd Ed., Cambridge University Press, 1996);
 - . half-life mv. half-lives, met koppelteken;
 - . headline zonder koppelteken;
 - . headgroup (waarschijnlijk één woord; niet in Webster);
 - . icebath (één woord), ice box (twee woorden);
 - . layout zonder koppelteken (Nederlands: lay-out met koppelteken);
 - . lifetime (één woord);
 - . multistep (één woord);
 - . runtime (één woord);
 - . shelf life (twee woorden);
 - . side chain (twee woorden);
 - . unstable en niet instable, maar wél instability. [Collins-Cobuild [19] geeft alleen unstable, maar wél instability, en niet instability; Collins [18]: 'instable: less common word for unstable'; ook daar alleen instability];
 - . *in vacuo* ('never "in vacuum", but "under vacuum" is preferred');
 - . water free of water-free (in geen van onze boeken te vinden; waarschijnlijk het beste met koppelteken; beter wellicht: anhydrous, dry of dried).
-
- . Acknowledgement [Hart's Rules p. 86: The ending *-ment* is added to the complete verbal form, e.g. develop/development, excite/excitement. When the verb ends in *-dge*, the final *e* should be retained, e.g. acknowledge/acknowledgement, judge/judgement (judgment is used as an exception in legal works).] Enkele woordenboeken vermelden ook acknowledgment; voor commentaar zie bijvoorbeeld Fowler [4], p. 17.
 - . P.O. Box of PO Box; men ziet meestal het laatste.
 - . e.g. of *e.g.*? (The Oxford Dictionary for Writers and Editors zegt erover: not ital., comma before; use 'for example' rather than e.g.);
 - . 100 °C of 100°C? (in de meeste tijdschriften mét spatie voor het gradenteken);
 - . *et al.* cursief met punt;
 - . *i.e.* meestal cursief;
 - . *m/z* cursief;
 - . vs. met punt, niet cursief;
 - . N,N' of *N,N'*, *k'* (cursief, accentteken als superscript, géén komma);
 - . ¹H NMR en ¹³C NMR zonder koppelteken (in het Nederlands mét koppelteken);

- . *cis*, *trans*, *endo*, *exo* etc. worden cursief geschreven, indien als voorvoegsel met koppelteken (Hart's Rules [8], p. 59);
- . (E)-, (Z)- cursief indien als voorvoegsel;
- . (R)-, (S)- cursief indien als voorvoegsel;
- . enantiomeren: D-, L-, DL- (klein kapitaal, niet cursief, altijd met koppelteken).

AANVULLENDE PUNTEN VOOR EEN PROEFSCHRIFT

Algemeen

Een proefschrift geeft dikwijls een goede mogelijkheid tot het verkrijgen van een indruk over de auteur, ook zonder dat men iets van het onderwerp hoeft af te weten. Lay-out, kwaliteit van Summary en de Nederlandse Samenvatting ervan, Nawoord en Curriculum Vitae en, niet te vergeten, de helderheid van probleemstelling en hetgeen is bereikt, spreken soms boekdelen. Toekomstige werkgevers of relaties vragen om die reden nogal eens om een exemplaar van het proefschrift op te sturen of mee te brengen. Soms wordt een exemplaar buiten de auteur om bij een bibliotheek opgevraagd.

Begin vroeg met schrijven, zeker voor een dissertatie. Driemaandelijkse rapporten vergemakkelijken het schrijven van de uiteindelijke tekst aanzienlijk. Ze laten bovendien zien waar lacunes of zwakheden in het experimentele werk zijn op het moment dat de mogelijkheid tot aanvulling nog aanwezig is.

Maak in een vroeg stadium (na ca. 2 jaar) een ontwerp voor de inhoudsopgave. Het houdt je gefocuseerd en laat zien welke hoofdstukken nog moeten worden ingevuld.

Probleemstelling

Zoals reeds gezegd, zijn belangrijk in de opbouw bij een proefschrift:

- een deugdelijke, zoveel mogelijk gepreciseerde probleemstelling (waar nodig: expliciteren van gemaakte keuzes en gehanteerde vooronderstellingen);
- de mate waarin het gestelde doel is bereikt;
- wetenschappelijke en eventueel maatschappelijke relevantie van het verrichte onderzoek.

Punten die uiteraard ook gelden voor onderzoeksverslagen van geringere omvang.

Lijst van afkortingen

De lijst moet met zorg worden samengesteld (in een vroeg stadium). Het helpt inconsistenties in schrijfwijze te vermijden. Overweeg plaatsing vóór in het proefschrift. De ervaring leert dat lezers een achterin geplaatste lijst vaak laat opmerken. Achterin plaatsen van de lijst kan echter het voordeel hebben van een rustiger totaalindruk.

Een uitslagblad vergemakkelijkt het lezen aanzienlijk, maar is niet altijd mogelijk en kost meer.

Vermelding van ontvangen financiële ondersteuning

Vermeld ontvangen financiële steun. Vaak gebeurt dit op de achterzijde van het titelblad. Breng de waardering voor ondersteuning tot uitdrukking, bijvoorbeeld door er (ook) in de 'Acknowledgements' een aardige alinea of zin aan te wijden. Ook al heb je de indruk dat een bijdrage niet echt een financieel offer betekent voor de gever - vaak een fonds - men is niettemin gevoelig voor erkentelijkheid. Kale vermelding van het hebben ontvangen van een bijdrage doet minder plezierig aan, niet alleen voor de gever.¹⁰ Nogal wat proefschriften uit de laatste jaren gaan op dit punt mank.

Bedenk dat het geld zelf (of door de faculteit) zou moeten zijn opgebracht als je het niet van anderen had gekregen.

Vergeet niet om verstrekkers van financiële of andere steun een exemplaar van het proefschrift (of een publicatie) te sturen met een begeleidende, persoonlijke brief.

Nederlandse samenvatting

Besteed meer dan normale aandacht aan de kwaliteit van het Nederlands. Er mag geen enkele spelfout of grammaticale misser in staan. Gebruik waar mogelijk Nederlandse equivalenten voor bijvoorbeeld Engelse technische termen. Ook op deze punten mag niveau worden verwacht. Veel proefschriften uit de laatste jaren laten wat dit betreft een (zeer) slechte indruk na.

Houd de officiële spelling aan. Raadpleeg het '*Groene Boekje*' (meest recente druk; twaalfde druk of later). Beter nog is waarschijnlijk de '*Spellingwijzer Onze Taal - op basis van de officiële spellingregels*' (4e druk, dec. 1999).

Hoe terecht kritiek op de sinds 19 juni 1996 ingevoerde spelling ook moge zijn, het is de officiële spelling. Met deze spelling is overigens de voordien bestaande mogelijkheid van meer dan één spelling voor sommige woorden (voorkeur en toegelaten) komen te vervallen.

Voor meer bijzonderheden zie 'Lijst van geraadpleegde boeken', onder: 'Voor correct Nederlands'.

Nawoord (bedankjes en dergelijke)

Uiteraard heeft men hier enige vrijheid. Vermijd echter populaire, gewild geestige, of Libelle-achtige tekst, evenals misplaatste amicaliteit. Zorg ook hier voor de kwaliteit die aan het einde van een academische opleiding mag worden verwacht. Bedenk dat je een aantal jaren later tegen zo'n tekst anders aankijkt dan op het moment van schrijven.

Vermeld, als iemand voor de eerste keer wordt genoemd, niet alleen een voornaam.

¹⁰ Nonchalance op dit punt valt eens te meer op indien elders in het proefschrift flink wat plaats wordt ingeruimd voor allerlei meer of minder 'opgeleukte' bedankjes aan omstanders.

Indien je iemand wilt bedanken in een taal die je onvoldoende beheerst, raadpleeg iemand die de desbetreffende taal wél goed meester is.

Curriculum vitae

Het schrijven in de derde persoon komt vaak voor, ingegeven door een soort (valse) bescheidenheid. Bedenk eens iets anders. Er zijn wel degelijk andere en voor de lezer wel zo prettig leesbare mogelijkheden.

Eindcorrectie

Laat zo mogelijk iemand anders het manuscript nakijken op eenheid in spelling en correct afbreken van woorden op het einde van een regel. De auteur zelf heeft het probleem dat hij primair leest op begrip en daardoor andere zaken gemakkelijk mist. Correctie vraagt accuratesse, concentratie en ook hier veelvuldig raadplegen van naslagwerken. Het is in ieder geval niet de taak van promotor of copromotor.

Voor het produceren van *feilloze* tekst komt natuurlijk meer kijken. De eindcorrectie moet in dergelijke gevallen worden uitgevoerd door iemand die de desbetreffende taal - bij voorkeur als moedertaal - in perfectie beheerst en die bovendien op de hoogte is met het voor het vakgebied gangbare taalgebruik. Niet voor niets wordt sinds enige jaren de jaarlijks in Nederland uitgesproken troonrede tevoren nagelopen door de *Taaladviesdienst* van het *Genootschap Onze Taal*.

LIJST VAN GERAADPLEEGDE BOEKEN

Algemeen

- 1 Louis F. Fieser and Mary Fieser, *Style Guide for Chemists*, Reinhold Publishing Corporation, New York, Chapman & Hall, Ltd., London; 1960; Library of Congress Catalog Card Number 60-11201; 116 pp. Blijkt uitverkocht.
- 2 William Strunk, Jr. & E.B. White, *The Elements of Style*, 3rd edition, 1979, \$ 6.95, 92 pp.; ISBN 0-205-19158-4 (Allyn & Bacon, A Simon & Schuster Company, Needham Heights, Massachusetts 02194 [Boston, London]).
- 3 *The Complete PLAIN WORDS*, by Sir Ernest Gowers, Revised Edition by Sir Bruce Fraser, London, Her Majesty's Stationary Office; Second edition 1973, fifth impression 1984; ISBN 0-11-700340-9; 241 pp.
Er is een recentere druk: E. Gowers. 1986. *Complete Plain Words*, Revised by S. Greenbaum and J. Whitcut. 3rd ed. London: HMSO.
In deze handleiding is uit de 1984-uitgave geciteerd.
- 4 *Fowler's Modern English Usage*, revised third edition by R.W. Burchfield; Clarendon Press - Oxford University Press, 1998; 873 pp.; ISBN 0-19-860263-4.
- 5 *Righting English that's gone Dutch*, J. Burrough-Boenisch, Sdu Uitgevers, Den Haag; Standaard Uitgeverij, Antwerpen; 3e oplage 1999; ISBN 90 57 97008 2; 94 pp.
- 6 *The Oxford Dictionary for Writers and Editors*, 2nd edition; Edited and compiled by R.M. Ritter, Oxford University Press, Oxford, 2000; ISBN 0-19-866239-4; 404 pp.
- 7 *The Oxford Dictionary for Scientific Writers and Editors*, Oxford University Press, Oxford, 1991; ISBN 0-19-853920-7; 389 pp.
- 8 *Hart's Rules - For Compositors and Readers at The University Press Oxford*; 39th Edition, Completely Revised; Oxford University Press, Oxford, New York; 1987; ISBN 0-19-212983-X; 182 pp.

- 9 Prepositions and Adverbial Particles, J.B. Heaton; Longman Group Limited, 1979; ISBN 0-582-52121-1; 160 pp.
- 10 Maeve O'Connor and F. Peter Woodford, Writing Scientific Papers in English, An ELSE (European Life Science Editors)-Ciba Foundation Guide for Authors, Elsevier·Excerpta Medica·North-Holland, Amsterdam·Oxford·New York, 1976. ISBN American Elsevier 0444-15165-6; 108 pp.
- 11 Harry Shaw, Errors in English, and Ways to Correct Them, Everyday Handbooks No. 240, Barnes & Noble, New York, Third Printing, 1963; \$ 1.75; L.C. Catalogue Card Bumber: 62-8366; 375 pp.
- 12 Ph. D. Roberts, Plain English: A User's Guide; Penguin Books Ltd, England, 1987; 191 pp.
- 13 A. Room, Room's Dictionay of Confusibles, Routledge & Kegan Paul, London, Boston and Henley, 1979/1981; ISBN 0 7100 0120 7; 152 pp.
- 14 Handbook for authors of papers in the journals of the American Chemical Society (1967); L. C. Catalog Number 67-24404; 127 pp.
- 15 John Mole, Mind Your Manners - Managing Business Cultures in the New Global Europe; Nicholas Brealey Publishing Ltd., London, 2003; 3de druk, ISBN 1 85788 314-4 (paperback); 275 pp.; £ 12.99 UK.

Woordenboeken

Opmerking Waardevolle informatie over grammatica, meestal kort samengevat, vindt men soms in de inleiding van woordenboeken.

- 16 van Dale, Groot woordenboek Nederlands-Engels en Engels-Nederlands.
- 17 Webster's Third New International Dictionary of the English Language - Unabridged; G. & C. Merriam Company, Springfield, Massachusetts, U.S.A., 1981; ISBN 0-87779-201-1 (blue Sturdite) of ISBN 0-87779-206-2 (imperial buckram); 2662 pp.
- 18 The Collins English Dictionary, 2nd Edition; Collins, London & Glasgow, 1986; thumb indexed ISBN 0-00-433135-4; 1771 pp.; £ 17.95.

- 19 Collins-Cobuild, English Language Dictionary, Collins, London & Glasgow, 1988; ISBN 0-00-375021-3; 1703 pp. COBUILD is the Collins-Birmingham University International Language Database.

Synonymen (en betekenisverwante woorden)

- 20 The Longman Synonym Dictionary, Longman Group Limited, Harlow, 1989; ISBN 0-582-89322-4; 1355 pp.
- 21 The Collins Thesaurus, in A-Z form; Collins, London & Glasgow, 1988; ISBN 0-00-433058-7; 759 pp.; £ 8,95.
- 22 Webster's New Dictionary of Synonyms, G. & C. Merriam Compnay, Springfield, Massachusetts, U.S.A., 1978; SBN 0-87779-241-0; 909 pp.
- 23 Groot Woordenboek van Synoniemen en Andere Betekenisverwante Woorden, van Dale Lexicografie bv; Utrecht, Antwerpen; 1996; ISBN 90-6648-313-x; 1209 pp.

Voor correct Nederlands

- 24 *Het Nieuwe Stijlboek (de Volkskrant)*, Sdu Uitgevers, Den Haag, 1997; 188 pp.; ISBN 90 12 08383 4 (f 19,90). Nieuwe, geactualiseerde 3de druk: Han van Gessel, Jan Kees Hulbosch e.a. *de Volkskrant Stijlboek*; Sdu Uitgevers, Den Haag, 2002, 228 pp.; ISBN 90 095751 (Eur 12,50). [Een aanrader, ook (en vooral) voor degenen die menen het niet nodig te hebben.]
- 25 J. Renkema, *Schrijfwijzer*; Sdu Uitgevers, **4e editie**, 2002; 466 pp., Eur 29,95.
Citaat uit W. Daniëls en F. van de Laar, p. 28; zie beneden: 'Renkema's boek is het bestverkochte taaladviesboek. In de eerste druk van de derde editie van de *Schrijfwijzer* (oktober 1995) staan wat de tussen-*n* betreft nog (min of meer) de nieuwe spellingsregels zoals ze ook in het *Groene Boekje* zijn opgenomen, maar in de tweede druk (maart 1996) heeft Renkema voor een totaal andere formulering van de regels gekozen.'

Op de laatste spellingswijziging (Spellingbesluit 19 juni 1996) is veel commentaar en kritiek geleverd. Niet ten onrechte wordt van een chaos gesproken. De eerste drukken van het *Groene Boekje* bevatten nogal wat fouten, die min of meer geruisloos in latere drukken zijn weggewerkt. Hoe het staat met de versie(s) op CD is mij niet bekend.

Zoals eerder opgemerkt, verdient de *Spellingwijzer Onze Taal* - op basis van de officiële spellingregels de voorkeur boven het *Groene Boekje*. Kies voor beide altijd de laatste uitgave. Voor het *Groene Boekje* is dat de twaalfde uitgave of later, voor de *Spellingwijzer* is dat de 4e druk, dec. 1999 of later. De lijst voor de in de 4e druk aangebrachte correcties is te vinden op de weblocatie van *Onze Taal* (www.onzetaal.nl), een bespreking ervan in *Onze Taal* 100-103 (2000).

De in de *grote van Dale* gevolgde spelling is niet consistent met die van het *Groene Boekje*.

Felle kritiek en discussie, de moeite van het lezen meer dan waard, is te vinden in het tijdschrift *Onze Taal* (een selectie: 3-16, 39-45, 82, 111, 158, 249 (1996); 32, 158, 225 (1998); 342 (1999); 22, 103 (2000)).

Een samenvattend, onthutsend en beschamend beeld over de totstandkoming en invoering van de nieuwe spelling - en de fouten erin - vindt men in:

- 26 W. Daniëls en F. van de Laar, *Spellingchaos. Een buitenparlementair onderzoek naar de nieuwe spelling*. Utrecht, Uitgeverij Scheffers, 1996 (96 pp.); ISBN 90 5546 048 6. Prijs f 19,90.

Hoe het ook zij, Nederlands is een opzoektaal geworden.

INDEX

- Abstract words 5
- Account, on account of 16
- Acknowledgement 20
- Advanced 13
- Afbreken van woorden 16
- Afkortingen 22
- Aliphatic 19
- Alkyl amines 19
- Aluminium 8
- Amerikaans-Engels 6, 8
- Among en amongst 11
- Among en between 11
- Analogue 8
- And/or 14
- Because of 16
- Behaviour 8
- Bijzin, beperkend vs. uitbreidend 10
- Bilayer 7
- Brits-Engels 6, 8
- By-line 19
- By-product 19
- Caesium 8
- Catalogue 8
- Centre 8
- Chemische formules (tekenen) 18
- Chemische nomenclatuur 6
- Clichés and overworked words 5
- Comparable with 12
- Compare with 12
- Correspond to/with 12
- Cross-link 19
- Curriculum vitae 24
- Dangling constructions 14

Data 13
Decimaalteken 9
Deelwoordconstructie 14
Dimethyl sulfoxide 19
Double layer 7
Doubling of consonants 8
Due to 16
e.g. 20
Eenheden 6
Efficient, effective, efficacy 12
Eindcorrectie 24
Enantiomeren 21
End group, end point, end product 19
et al. 20
Eventueel en 'eventual' 12
Financiële ondersteuning 6, 23
First(ly), secondly, thirdly 13
Flavour 8
Focusing 9
Fragment ion 20
Geavanceerd 13
Gram 8
Half-life mv. half-lives 20
Headgroup, headline 20
Hoofdletters 18
Huisstijl van de universiteit 6
Hyphenated techniques 17
i.e. 20
Icebath, ice box 20
Identical with 12
In vacuo 20
ing endings 14
Instability 20
Inter 7
Interscantine 7
ise vs. -ize 10
Jargon 5
Journaalvoering 4

Judge/judgement 20
Koppelteken ('hyphen') 17
Layout (Ned. met koppelteken) 20
Leestekens 6
Lifetime 20
Literatuurverwijzingen 6
Litre 8
m/z 20
Maatschappelijke relevantie 4, 22
Metaphors 5
Methyl alcohol 19
Methyl chloride 19
Methylamine 19
Methylbenzene 19
Metre 8
Modish writing 5
Multistep 20
Nawoord 23
Netherlands (the vs. The) 6
NMR (1H NMR in Eng. zonder koppelteken) 20
Octrooischriften 6
Owing to 16
P.O. Box of PO Box 20
Padding 5
Presently vs. at present 9
Probleemstelling 4, 22
Program 8
Programme 8
Punctuation 6
Quantify vs. quantitate 8
Quite 9
Ramped 13
Runtime 20
Scanspeed, scantime 7
Shelf life 20
Should/would like to thank ... 17
Showy words 5
Side chain 20

Smeltpunten	18
Speciality vs. specialty	8
Spectra	18
That	10
Through	13
Titels	9
Tonne	8
Triviale namen	6
Unstable	20
Various	12
Verbosity	5
Verificatie van referenties	6
Verkoop	4
Verschillend (different vs. various)	12
Vogue words	5
Voorvoegsels (cis, trans, endo, exo etc.)	21
Vortexed	13
vs.	20
Which	10
While en whilst	11
Whirlmixed	13
Who	10
Wij (gebruik in publicaties)	17
Would/should like to thank ...	17